

‘Dat geld komt China helemaal niet uit’ ‘The money doesn’t even leave China’

Pierijn van der Putt

Interview met/with Daan Roggeveen en/and Michiel Hulshof (Go West)

Bedrijfsleider Phil Otieno geeft uitleg over het plan voor de Lekki Free Trade Zone in Nigeria. Het stedenbouwkundig plan voor de nieuwe stad werd ontworpen in Shanghai.

Business manager Phil Otieno explains the scheme of the Lekki Free Trade Zone, Nigeria. The urban plan for the new city was designed in Shanghai.

De snelle verstedelijking en explosieve economische groei hebben in Afrika geleid tot een enorme bouwactiviteit op vrijwel elk terrein: infrastructuur, overheidsgebouwen, woningbouw, enzovoort. Daarbij valt op dat de inbreng van Chinese bedrijven zeer groot is. Niet zelden worden hele steden uit de grond gestampt door een Chinees bouwbedrijf met een grotendeels Chinese werkmacht.

Hoe verandert China het aanzien van Afrika? Over deze vraag spreekt *DASH* met Daan Roggeveen en Michiel Hulshof die samen het onderzoekscollectief Go West vormen. In 2011 publiceerden ze 'How the City Moved to Mr Sun', een met foto's en verhalen doorspekt boek over de explosief groeiende Chinese megasteden. Hun huidige journalistieke onderzoek gaat over de invloed van China op de verstedelijking van Afrika.

Hoe zijn jullie geïnteresseerd geraakt in de rol die China speelt in de urbanisatie van Afrika?

Nadat we in 2011 ons boek over Chinese megasteden publiceerden, hebben we lang nagedacht over wat we verder nog wilden onderzoeken. We konden ons onderzoek uitbreiden naar andere landen, bijvoorbeeld India, of verdiepen, door een Chinese megastad als Shenzhen nauwkeuriger onder loep te nemen. Maar toen we een keer toevallig met Google Earth naar Luanda keken, de hoofdstad van Angola, viel ons oog op iets dat werd aangeduid als 'Chinese sector'. Dat bleek een door Chinese bedrijven gebouwd woningbouwcomplex (Kilamba – red). We waren meteen geïnteresseerd. Het meest opvallend was dat de schaal totaal afweek van wat er normaal gebouwd wordt in Angola. Flinkke kavels, hoge wohntorens, grote aantallen: eigenlijk alles wat we gezien hadden in China en waarover ons eerste boek ging.

Wat wisten jullie op dat moment van de bouwactiviteit van China in Afrika?

We wisten dat Chinese bedrijven projecten realiseerden in Afrika, maar niet op welke schaal en op welke manier. Verder kenden we Su Yunsheng, van de Tongji Universiteit in Shanghai, die woningbouwprojecten maakte in Afrika. Hij vloog zelf wel af en toe naar Afrika, maar het ontwerp werd gemaakt door Chinese studenten in Shanghai, die nog nooit in Afrika waren geweest en daar ook niets vanaf wisten.

Achteraf realiseerden we ons dat we zelf ook eerder voorbeelden hadden gezien van Chinees-Afrikaanse samenwerking. Dat was toen we in Chongqing, in west-China, op een Afrikaans feest terechtkwamen, waar we als enige westerlingen tussen 150 Afrikanen stonden. We konden dat toen niet plaatsen.

Hoe hebben jullie je onderzoek ingestoken?

De formule is hetzelfde als die van ons eerste onderzoek: we kijken naar de stad en stedelijke vraagstukken volgens een journalistieke methode, met interviews en fotoseries. Het grootste verschil met ons eerste boek is dat we besloten om hier de onderwerpen iets meer 'van bovenaf' te benaderen. Waar we in China heel veel deden met straatreportages en lokale bewoners, besloten we al snel dat dat in Afrika lastiger zou zijn simpelweg omdat we niet in Afrika wonen en 'voxpop' dus moeilijker te duiden is. Daarom kozen we voor een aanpak waarin we interviews afnemen met planners, academici, (oud-)politici, enzovoort die een meer strategisch beeld kunnen schetsen.

Jullie onderzoek is nog in volle gang. Welke tussentijdse inzichten hebben jullie verkregen na meerdere trips naar verschillende Afrikaanse landen?

De eerste, banale conclusie was dat Afrika geen land is. In China kun je vijf uur in een vliegtuig zitten, maar dan zit je nog steeds in dezelfde politieke en economische ruimte,

In Africa, rapid urbanization and explosive economic growth have led to major building activity in almost all areas: infrastructure, government buildings, housing and so on. Interestingly, the contribution of Chinese companies is very large. It isn't uncommon for entire cities to be thrown up by Chinese construction companies and a largely Chinese workforce.

How is China changing the face of Africa? *DASH* discussed this with Daan Roggeveen and Michiel Hulshof, who jointly form research collective Go West. In 2011, they published a book about the explosive growth of Chinese megacities, punctuated by photographs and anecdotes and called *How the City Moved to Mr Sun*. Their current journalistic research is about the impact of China on African urbanization.

What made you take an interest in the role China plays in the urbanization of Africa?

After we'd published our book on Chinese megacities in 2011, we thought long and hard about what we'd like to investigate next. We could either extend our research to include other countries, for instance India, or turn to a rather more in-depth investigation of a Chinese megacity like Shenzhen. Then one day we accidentally came across the Angolan capital Luanda on Google Earth and we spotted something that was referred to as the Chinese sector. As it turned out, it was a housing complex built by Chinese companies [Kilamba – Eds.]. We were immediately interested. What stood out most was that the scale was totally different from anything usually built in Angola. Substantial plots, tall residential towers, large numbers: basically everything we'd seen in China and everything our first book was about.

At that time, how much did you know about China's building activities in Africa?

We knew that Chinese companies were realizing projects in Africa, but we didn't know on what scale and in what way. Also, we knew Su Yunsheng, from Tongji University in Shanghai, who made housing projects in Africa. He did fly to Africa now and again, but the designs were made by Chinese students in Shanghai who'd never been to Africa and didn't know anything about it, either.

In retrospect, we realized we'd already seen examples of this Chinese-African collaboration – when we'd found ourselves at an African party in Chongqing, in West China, as the only Westerners among 150 Africans. At the time, we just didn't catch on.

What's the angle of your study?

The formula is identical to that of our first study: we use a journalistic method, including interviews and photo series, to look at the city and at urban issues. The main difference compared to our first book is that we decided to approach the issues more top-down in this one. In China, we held a lot of street interviews involving local residents, but we decided early on that that would be difficult to do in Africa, simply because we don't live there and would find it quite hard to interpret the *vox populi*. Therefore, we chose an approach that includes interviewing planners, academics, (former) politicians and so on, who can paint a more strategic picture.

The research is still very much ongoing. Have you gained any interim insights after several trips to various African countries?

The first, banal conclusion is that Africa is not a country. In China, you can sit on a plane for five hours and remain in the same political and economic space, and the language is generally the same. This is not the case in Africa. There are

de taal is over het algemeen hetzelfde. Dat is in Afrika heel anders. De interne verschillen zijn enorm. We hebben tot dusver Nairobi, Addis Abeba, Accra, Lagos, Kigali en Dar Es Salaam bezocht. Nairobi omdat het de belangrijkste stad van oost-Afrika is, Addis vanwege het communistische verleden. In Accra onderzochten we de invloed van China op Afrikaans consumentisme; in Lagos met name de rol van China in een lokale Speciale Economische Zone die een contrast moet vormen met de chaotische megastad. Kigali, de hoofdstad van Rwanda, wil het Singapore van Afrika worden. Dar Es Salaam bezochten we omdat Tanzania een lange relatie met China heeft; de Chinezen legden hier in de jaren 1970 het spoor naar Zambia aan.

Chinese bouwactiviteit in Afrika is dus niet een recent verschijnsel?

Helemaal niet. De relatie tussen Afrika en China bestaat al sinds eind jaren 1940, toen Mao het idee van de derde wereld lanceerde. Afrika stond vanaf begin jaren 1960 open voor landen en investeerders zonder een koloniserend verleden. Er zijn toen veel ziekenhuizen en stadions door China in Afrika gebouwd. Geld speelde geen rol, vooral politieke motieven waren van belang: de banden met Afrika werden aangehaald om een zetel in de Veiligheidsraad te bemachtigen.

huge internal differences. So far, we've visited Nairobi, Addis Ababa, Accra, Lagos, Kigali and Dar Es Salaam. Nairobi because it's the most important city in eastern Africa; Addis because of its communist past. In Accra, we investigated the influence of the Chinese on African consumerism; in Lagos we focused on China's role in a local Special Economic Zone (SEZ) that is to provide a contrast with the chaotic megacity. Kigali, the capital of Rwanda, aims to become the Singapore of Africa. We visited Dar Es Salaam because of the long-standing relationship between Tanzania and China: the Chinese constructed a railroad to Zambia here in the 1970s.

So Chinese building activity in Africa isn't a recent phenomenon?

Not at all. The relationship between Africa and China has been around since the late 1940s, when Mao launched the idea of the Third World. As of the early 1960s, Africa has been open to countries and investors without a colonizing past. China built a lot of hospitals and stadiums in Africa at that time. Money was no object, political motives were more important: ties with Africa were strengthened to win a seat in the Security Council.

This time the angle isn't merely political, but economic

De China Civil Engineering and Construction Company staat gereed om aan de bouw van de Lekki Free Trade Zone te beginnen. Als de stad klaar is, kunnen er 120.000 mensen wonen.

The China Civil Engineering and Construction Company is ready to start building the Lekki Free Trade Zone. When finished, the city should have 120,000 residents.

Great Wall Apartments fase 1, Nairobi
Great Wall Apartments phase 1, Nairobi

Lichtschakelaar, Great Wall Apartments, Nairobi, Kenya
Light switch, Great Wall Apartments, Nairobi, Kenya

De insteek is nu niet alleen maar politiek, maar ook economisch. De Chinese overheid moedigt bedrijven door middel van een 'Ga naar buiten' campagne aan om in het buitenland te investeren. En veel Chinese bedrijven zien mogelijkheden om in Afrika geld te verdienen, zeker gezien de toenemende competitie in China.

En nogal succesvol, lijkt het. Wat is het aandeel van China in de totale bouwproductie?

Het is moeilijk om harde data te verzamelen, omdat de staatsinvesteringen van China in Afrika worden beschouwd als staatsgeheim. Maar in veel steden domineren de Chinezen de bouwproductie van gebouwen boven de vijf verdiepingen. Dan gaat het puur om aannemerij. Vaak is het ontwerp in handen van een lokaal of westers architectenbureau en is de opdrachtgever een lokale ontwikkelaar of een internationaal consortium met bijvoorbeeld geld uit het Midden-Oosten.

Massawoningbouw wordt uitgevoerd door Chinezen, maar afgezien van incidentele megaprojecten is er in de meeste Afrikaanse landen nog nauwelijks een grootschalige massawoningbouwproductie.

Ongeveer 50 procent van de verharde wegen waarop we reden is aangelegd door Chinezen en de meeste luchthavens die we hebben gezien zijn aangelegd of verbouwd door Chinese bedrijven, met uitzondering van het vliegveld van Dar Es Salaam, dat door de BAM wordt gebouwd.

Je ziet trouwens dat de invloed van China in Afrika steeds verder opschuift in de waardeketen. Naar de advies-, ontwerp- en de investeringskant. Chinezen gaan meer investeren in Afrika en gaan dus ook meer plannen. In Nairobi heeft CCTV Africa 80 medewerkers. Xinhua, het Chinese ANP, heeft bijna in elk land wel een bureau zitten. De China Daily heeft een goed netwerk. De zachte kant wordt door China dus ook gepusht. Er gaan Chinese studenten naar Afrika en andersom – dat verklaart trouwens dat Afrikaanse feest in Chongqing.

Is het vooral de Chinese staat die actief is, of zijn er ook particuliere bedrijven die zich mengen in het bouwgeweld?

Er is een grote overheidsstroom aan projecten. Die maken deel uit van economische en politieke strategieën. Maar er zijn ook Chinese zakenlieden die zien dat Afrika staat op de plaats waar China 30 jaar geleden stond en dat daar met name in vastgoed heel veel geld is te verdienen. Great Wall Apartments in Kenia bijvoorbeeld is door een particuliere ontwikkelaar ontwikkeld.

Wat is de zichtbare invloed van China op Afrika? Veel van de nieuwbouwwijken lijken kopieën van Chinese woonwijken.

Vanuit China komt de gezoneerde stad naar Afrika. De *gated community*, die ze in Afrika een *compound* noemen, sluit goed aan op de Afrikaanse situatie – het is in de meeste steden tamelijk onveilig. Ook de Speciale Economische Zone wordt nu in Afrika geïntroduceerd. In Lagos bijvoorbeeld heb je de Lekki Free Trade Zone, een compleet ommuurde stad, die buiten de douanezone ligt en dus feitelijk niet eens tot Nigeria behoort. Alles wordt daarin geprivatiseerd, de politie, de vuilophalendienst, enzovoort. De stad krijgt een *body double*, in de vorm van een saaie, veilige, voorspelbare maar ook afgesloten stad naast het eigenlijke Lagos.

Dat is een strategie die in China ook veel is toegepast. Daar zie je een nieuw stadscentrum gebouwd worden pal naast het oude, dat een verkeersinfarct heeft en vuil is. Lekki is dan ook volledig gepland en ontworpen in Shanghai, door het planningsbureau van Tongji Universiteit.

In het Westen wordt vaak met een kritisch oog gekeken naar die nieuwe steden midden in de woestijn.

as well. The Chinese government is encouraging companies to invest abroad through a 'Go Outside' campaign. And many Chinese companies see opportunities to make money in Africa, especially considering the increasing competition at home.

And quite successfully, or so it seems. What is China's total share in construction?

Concrete facts are hard to find, since China's investments in Africa are regarded as secrets of the state. However, in many cities, the Chinese dominate the architectural output with regard to buildings with more than five floors. We're talking contracting exclusively. In many cases, the design is handled by a local or Western architecture firm, with the client a local developer or an international consortium and funded by, for instance, the Middle East.

The Chinese realize mass housing, but apart from the occasional megaproject most African countries have hardly produced any large-scale mass housing so far.

About 50 per cent of all paved roads we drove on had been constructed by the Chinese and most of the airports we saw were constructed or reconstructed by Chinese companies, with the exception of the airport of Dar Es Salaam, which is being built by the BAM [Dutch construction company – Eds.].

What you also see is that China's influence continues to move up in the value chain. Towards the consultancy, design and investment side. As the Chinese invest more in Africa, they're planning more as well. CCTV Africa in Nairobi has 80 employees. Xinhua, the Chinese ANP [Netherlands national news agency – Eds.], has an agency in almost every country. China Daily has a good network. So China's also pushing the soft side. Chinese students go to Africa and vice versa – which by the way also explains the African party in Chongqing.

Is it mainly the Chinese state that's active in Africa, or are private companies involved in the 'construction crush' as well?

The flow of government projects is substantial. These are part of economic and political strategies. But there are also Chinese businessmen who see that Africa's in the position China was in 30 years ago and recognize that there's lots of money to be made there, especially in real estate. Great Wall Apartments in Kenya, for example, was developed by a private developer.

What visible influence does China have on Africa? Many new housing developments look like copies of Chinese residential areas.

China has brought the zoned city to Africa. The gated community, which is called a compound in Africa, is in keeping with the African situation – it's quite unsafe in most cities. The Special Economic Zone is now also being introduced in Africa. In Lagos, for instance, there's the Lekki Free Trade Zone, a completely walled city located outside the customs area and therefore in fact not even part of Nigeria. Inside, everything is privatized, from policing to garage collection and so on. The city is getting a *body double* in the form of a boring, safe, predictable but also closed city alongside Lagos proper.

The strategy has also widely been used in China. You'd see a new city centre being built there right next to the old one, with its snarled traffic and pollution. Unsurprisingly, Lekki was entirely planned and designed in Shanghai, by the Tongji University planning agency.

The West often casts a critical eye on those new cities in the middle of the desert.

...we hebben gemerkt dat schrijven over China in Afrika bijna altijd uitmondt in China afkraken of China ophemelen (en daarmee Europa afkraken).

Over Kilamba meldden westerse media inderdaad enigszins triomfantelijk dat het een spookstad was geworden...

In China wimpelen ze dat af als westerse jaloezie...

Maar dat is te makkelijk. Objectief gezien sluit een project als Kilamba niet aan bij de gangbare Angolese woningbouw. Die projecten worden gemaakt zonder kennis van de plaatselijke gebruiken. Is dat niet een probleem?

Wij zien dat Afrikaanse steden heel flexibel, veerkrachtig en veranderbaar zijn. En Afrikanen zelf ook. Eigenlijk zijn mensen over heel de wereld heel flexibel, behalve die in Noordwest-Europa. Je ziet hier in Shanghai dat een wooncomplex ook commerciële functies kan bevatten. Dan heb je bijvoorbeeld een massagesalon op de 18^e verdieping van een woonbouw, of een restaurant op de 12^e verdieping. Het is de Downtown Athletic Club, maar dan in de realiteit.

De woningbouwprojecten die door Chinese bedrijven in Afrika worden gebouwd, zijn in China ontworpen, door Chinese architecten. Maar het probleem met nieuwe woningbouwprojecten is niet alleen de typologie of de monofunctionaliteit. Het werkelijke probleem is dat er geen kennisoverdracht plaatsvindt. Dat ligt niet aan de architectuur maar aan het financieringsmodel. Dan wordt er gezegd: wij bouwen een weg en dan betaal je die met olie bijvoorbeeld, of bauxiet, of wat dan ook. Dat is voor die landen natuurlijk handig want die hebben geen cash. China zegt dan: je krijgt geld voor een lening voor de aanleg van een weg, maar die moet je aan een Chinees bedrijf aanbesteden. Dat geld komt China dan helemaal niet uit. Beijing geeft dat meteen aan een Chinese aannemer. Die aannemer neemt zijn eigen materialen mee en betaalt zijn werknemers in China uit. Het geld en ook de kennis komt dus Afrika niet in. En er ligt dan straks een weg, maar behalve die fysieke weg hebben de Afrikaanse landen daar dan niet van geprofiteerd. Dat is de kritiek op dat model.

Zo ontstaat het idee dat Afrika zijn grondstoffen inruilt voor asfalt en stenen, maar afhankelijk blijft van andere landen.

Wij [Go West – red] denken dat de Europees-Afrikaanse relatie altijd omgeven is door de historie van de kolonisatie en de daaropvolgende hulpprogramma's. Maar daar zitten met name de meer autoritaire regimes in Afrika helemaal niet op te wachten. Paul Kagame, de president van Rwanda, zegt bijvoorbeeld: 'We willen van die hulp af. We willen een handelsrelatie.' Die krijgen ze met China. Europa daarentegen heeft moeite Afrika als een gelijkwaardige handelspartner te zien.

Is er sprake van een monopolypositie van China in Afrika?

De invloed van China en het aandeel in de bouwproductie zal toenemen. Maar de belangrijkste constatering tot dusver is dat de Chinezen niet de enigen zijn, en dat steeds meer projecten zich afspelen tegen de achtergrond van een zeer sterk globaliserende wereld – waarin een woningbouwproject in Dar Es Salaam kan worden gefinancierd vanuit Libanon, met Chinees bouw materiaal, gebouwd door een Turkse aannemer, via een Nederlandse bouwmethode (tunnelbouw!) en bouwvakkers die voordien in Irak werkten.

Dus als China Afrika al verandert, dan doet de rest van de wereld in ieder geval gretig mee.

... we found that writing about China in Africa almost always results in either slashing China or praising China (and, in doing the latter, slashing Europe).

The Western media did indeed appear somewhat triumphant when it could report that Kilamba had become a ghost town . . .

In China, they'd dismiss that as Western envy . . .

But that's all too easy. Objectively speaking, a project like Kilamba is not in keeping with customary Angolan housing. Such projects are created without any knowledge of local customs. Isn't that a problem?

What we see is that African cities are very flexible, resilient and changeable. As are the Africans themselves. Actually, people are flexible all over the world, except in northwest Europe. Here in Shanghai, you can see that a residential building can also include commercial functions. You have, for instance, a massage parlour on the 18th floor of a residential building and a restaurant on the 12th floor. It's like the Downtown Athletic Club, only for real.

The housing projects Chinese companies build in Africa have been designed in China, by Chinese architects. But the problems with the new housing projects aren't just about typology or monofunctionality. The real problem is that there is no knowledge transfer. That's not caused by the architecture, but by the funding model. They'll say: we'll build a road and then you'll pay me in oil, for instance, or bauxite, or whatever. Of course, that's convenient for those countries, since they don't have any cash. China will say: we'll loan you the money to build a road, but you'll have to contract it out to a Chinese company. The money doesn't even leave China. Beijing immediately hands it over to a Chinese contractor. The contractor brings his own materials and pays his employees in China. So the money and also the knowledge never get to Africa. And yes, there will be a road, but except that physical road, the African country has nothing to show for it all. That's what critics say about that model.

This is what creates the impression that Africa trades its raw materials for asphalt and stones, yet remains dependent on other countries.

We [Go West – eds.] think that the relationship between Europe and Africa will always be tinged with the colonialism and subsequent assistance programmes of the past. But especially the more authoritarian African regimes don't want anything to do with that. Rwandese president Paul Kagame, for instance, says: 'We don't want assistance anymore. We want trade relationships.' That's what China gives them. Europe on the other hand has difficulty seeing Africa as an equal partner.

Does China have a monopoly position in Africa?

China's influence and its share in the architectural output will increase. But the main conclusion so far is that the Chinese aren't the only ones and that more and more projects are being realized against the background of a fiercely globalizing world – a Dar Es Salaam housing project may be funded from Lebanon, involve Chinese building materials, be built by a Turkish contractor, using a Dutch construction method (tunnels!) and construction workers that were previously employed in Iraq.

So even if China's changing Africa, the rest of the world is sure swimming with the tide.

Het door het Chinese bedrijf CITIC ontwikkelde Kilamba New City in Angola is ontworpen om 500.000 mensen te huisvesten en bestaat uit 750 flatgebouwen van acht verdiepingen.

Kilamba New City, Angola, developed by the Chinese company CITIC, was designed to accommodate 500,000 people and includes 750 eight-storey apartment blocks.

Eastern Industry Zone, een Chinees modelproject in Addis Abeba, Ethiopië
Eastern Industry Zone, a showcase Chinese project in Addis Ababa, Ethiopia

China's 'stadiondiplomatie': een nationaal voetbalstadion voor Tanzania – een geschenk van China aan Tanzania.

China's 'stadium diplomacy': a National Football Stadium for Tanzania – a gift from China for Tanzania.

Het gebouw van de Afrikaanse Unie in Ethiopië was een geschenk van China aan Afrika. De bouw begon in januari 2009 en er waren 1.200 Chinese en Ethiopische werknemers bij betrokken.

The African Union building in Ethiopia was a gift from China to Africa. Construction began in January 2009 and involved 1,200 Chinese and Ethiopian workers.